

Suvestinė redakcija nuo 2008-04-16 iki 2008-09-27

Įsakymas paskelbtas: Žin. 2007, Nr. [41-1561](#), i. k. 1072330ISAK003D-152

LIETUVOS RESPUBLIKOS ŽEMĖS ŪKIO MINISTRO

Į S A K Y M A S

DĖL LIETUVOS KAIMO PLĖTROS 2007–2013 METŲ PROGRAMOS PRIEMONĖS „AGRARINĖS APLINKOSAUGOS IŠMOKOS“ PROGRAMŲ „KRAŠTOVAIZDŽIO TVARKYMAS“, „EKOLOGINIS ŪKININKAVIMAS“ IR „RIZIKOS“ VANDENS TELKINIŲ BŪKLĖS GERINIMAS“ ĮGYVENDINIMO TAISYKLIŲ PATVIRTINIMO

2007 m. balandžio 6 d. Nr. 3D-152

Vilnius

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerijos nuostatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1998 m. rugsėjo 15 d. nutarimu Nr. 1120 (Žin., 1998, Nr. [83-2327](#); 2001, Nr. [92-3215](#); 2002, Nr. [66-2717](#)), 5.1 ir 5.15 punktais bei atsižvelgdama į 2005 m. rugsėjo 20 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 1698/2005 dėl Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai (EŽŪFKP) paramos kaimo plėtrai (OL 2005 L 277, p. 1) su paskutiniais pakeitimais, padarytais 2006 m. gruodžio 19 d. Tarybos reglamentu (EB) Nr. 2012/2006 (OL 2006 L384, p. 8), ir 2006 m. gruodžio 15 d. Komisijos Reglamento (EB) Nr. 1974/2006, nustatančio išsamias Tarybos reglamento (EB) Nr. 1698/2005 dėl Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai (EŽŪFKP) paramos kaimo plėtrai taikymo taisykles (OL 2006 L 368, p. 15), nuostatas bei siekdama užtikrinti priemonės „Agrarinės aplinkosaugos išmokos“ įgyvendinimą ir efektyviai panaudoti EŽŪFKP lėšas:

tvirtinu Lietuvos kaimo plėtos 2007–2013 metų programos priemonės „Agrarinės aplinkosaugos išmokos“ programų „Kraštovaizdžio tvarkymas“, „Ekologinis ūkininkavimas“ ir „Rizikos“ vandens telkinių būklės gerinimas“ įgyvendinimo taisykles (pridedama).

ŽEMĖS ŪKIO MINISTRĖ

KAZIMIRA DANUTĖ PRUNSKIENĖ

SUDERINTA

Lietuvos Respublikos finansų ministerijos

2007-03-23 raštu Nr. ((1.16-0203-5K-0708781-6K-0703320))

PATVIRTINTA

Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2007 m. balandžio 6 d. įsakymu Nr. 3D-152
(žemės ūkio ministro 2008 m. balandžio 11 d. įsakymo Nr. 3D-202 redakcija)

LIETUVOS KAIMO PLĖTROS 2007–2013 METŲ PROGRAMOS PRIEMONĖS „AGRARINĖS APLINKOSAUGOS IŠMOKOS“ PROGRAMŲ „KRAŠTOVAIZDŽIO TVARKYMAS“, „EKOLOGINIS ŪKININKAVIMAS“ IR „RIZIKOS“ VANDENS TELKINIŲ BŪKLĖS GERINIMAS“ ĮGYVENDINIMO TAISYKLĖS

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 metų programos priemonės „Agrarinės aplinkosaugos išmokos“ programų „Kraštovaizdžio tvarkymas“, „Ekologinis ūkininkavimas“ ir „Rizikos“ vandens telkinių būklės gerinimas“ įgyvendinimo taisyklių (toliau – taisyklės) tikslas – detalizuoti paramos pagal Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 metų programos priemonės „Agrarinės aplinkosaugos išmokos“ (toliau – ir Priemonė) programas „Kraštovaizdžio tvarkymas“, „Ekologinis ūkininkavimas“ ir „Rizikos“ vandens telkinių būklės gerinimas“ įgyvendinimo tvarką.

Šių taisyklių nuostatos taikomos pareiškėjams, pirmą kartą teikiantiems paraišką arba paramos gavėjams (pareiškėjams), prisiimantiems naujus įsipareigojimus pagal Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 metų programos Priemonės programas „Kraštovaizdžio tvarkymas“, „Ekologinis ūkininkavimas“ ir „Rizikos“ vandens telkinių būklės gerinimas“. Pareiškėjams ir (arba) paramos gavėjams, prisiėmusiems įsipareigojimus pagal Kaimo plėtros 2004–2006 metų planą, patvirtintą Komisijos 2004 m. rugpjūčio 3 d. sprendimu Nr. C(2004)2949, galioja Lietuvos Kaimo plėtros 2004–2006 metų plano priemonės „Agrarinė aplinkosauga“ administravimo taisyklės, patvirtintos Lietuvos respublikos žemės ūkio ministro 2004 m. rugpjūčio 13 d. įsakymu Nr. 3D-482 (Žin., 2004, Nr. [129-4636](#); 2005, Nr. [42-1340](#)).

2. Pagrindinės šiose taisyklėse vartojamos sąvokos ir sutrumpinimai:

Centras – VI Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centras.

Daugiametė ganykla arba pieva – užsėtas daugiametėmis žolėmis arba natūralus nenaudojamas sėjomainoje penkerius ar daugiau metų žemės plotas gyvuliams ganyti, žolei ar šienai gauti.

Deklaruotas laukas – paramos paraiškoje nurodytas žemės ūkio naudmenų, pasėlių ar kitas laukas.

Deklaruotas plotas – paramos paraiškoje nurodytų žemės ūkio naudmenų, pasėlių ar kitų laukų, už kuriuos žemės ūkio veiklas subjektas prašo išmokų, plotų suma.

Duomenų neatitiktis – pateiktų duomenų nesutapimas su tikrove, kai jų nepataisius negalima tinkamai administruoti paramos, apskaičiuoti jos sumos.

Ilgalaikė sankcija – paramos dydžio sumažinimas, papildantis einamaisiais kalendoriniais metais pareiškėjui taikomą sankciją ir galiojantis trejus kalendorinius metus nuo kalendorinių metų, kuriais buvo nustatytas pažeidimas. Ilgalaikė sankcija apskaičiuojama pagal paraiškoje deklaruoto ploto ir faktiškai nustatyto remiamo ploto skirtumą ir trejus metus išskaičiuojama iš pareiškėjui mokamų išmokų.

Įsipareigojimų perdavimas – įsipareigojimų pagal priemonės „Agrarinės aplinkosaugos išmokos“ programas „Kraštovaizdžio tvarkymas“, „Ekologinis ūkininkavimas“ arba „Rizikos“ vandens telkinių būklės gerinimas“ perleidimas vieno žemės ūkio veiklos subjekto kitam žemės ūkio veiklos subjektui.

KDTS – Nacionalinės mokėjimo agentūros prie Žemės ūkio ministerijos Kontrolės departamento teritorinis skyrius.

Kontrolinis žemės sklypas – vientisas žemės plotas, ribojamas natūralių gamtinių ir dirbtinių objektų (upių vagų, miško masyvų, kelių, pastatų ir pan.), turintis jam būdingas gamtines savybes,

vyraujančią dangos tipą, ūkinio naudojimo ypatumus ir kuriam suteiktas unikalus atpažinties kodas kontrolinių žemės sklypų duomenų bazėje.

Natūrali pieva – savaime auganti, nearta ir nepersėta pieva.

Neteisingas deklaravimas – didesnio žemės ūkio naudmenų, pasėlių ar kitų laukų, negu pareiškėjas valdo, ir (arba) didesnio ploto, negu jame užsiima žemės ūkio veikla, deklaravimas.

Netyčinis reikalavimų pažeidimas – atvejis, kai reikalavimų pažeidimo plotas, kuriame nustatytas bent vieno iš geros agrarinės ir aplinkosaugos būklės reikalavimų pažeidimas, sudaro ne daugiau kaip 10 proc. pareiškėjo deklaruoto ploto.

Nuotolinė patikra – žemės ūkio naudmenų ar pasėlių patikra, atliekama pagal palydovinę nuotrauką.

Paramos paraiška – nustatytos formos dokumentas, kurį turi užpildyti ir pateikti pareiškėjas, siekiantis gauti paramą.

Pareiškėjas – fizinis ar juridinis asmuo, nustatyta tvarka pateikęs paramos paraišką.

Pareiškėjo ar paramos gavėjo duomenų ir dokumentų patikra (toliau – patikra) – fizinis ir (arba) administracinis pareiškėjo ir (ar) paramos gavėjo pateiktų dokumentų ir duomenų tikrinimas.

Pusiau natūrali pieva – seniau kaip prieš penkerius metus arta arba įsėta pieva.

Reikalavimų pakartotinis pažeidimas – bent vieno iš geros agrarinės ir aplinkosaugos būklės reikalavimų pažeidimas daugiau negu vieną kartą per trejus metus iš eilės, nors žemės ūkio veiklos subjektas buvo informuotas apie ankstesnius nustatytus reikalavimų pažeidimus ir turėjo galimybę juos pašalinti.

Reikalavimų pažeidimo mastas – bent vieno iš geros agrarinės ir aplinkosaugos būklės reikalavimų pažeidimo sukeltų padarinių dydis, nustatomas atsižvelgiant į tai, ar reikalavimo pažeidimo sukelti padariniai daro įtaką tik žemės ūkio valdai, ar turi platesnį poveikį.

Reikalavimų pažeidimo poveikio trukmė – bent vieno iš geros agrarinės ir aplinkosaugos būklės reikalavimų pažeidimo sukeltų padarinių poveikio trukmė, įvertinama atsižvelgiant į galimybes tą poveikį nutraukti.

Reikalavimų pažeidimo plotas – paramos paraiškoje nurodytų atskirų žemės ūkio naudmenų, pasėlių ar kitų laukų, už kuriuos žemės ūkio veiklos subjektas prašo išmokų ir kuriuose nustatytas bent vieno iš geros agrarinės ir aplinkosaugos būklės reikalavimų pažeidimas, plotų suma.

Reikalavimų pažeidimo sunkumas – bent vieno iš geros agrarinės ir aplinkosaugos būklės reikalavimų pažeidimo sukeltų padarinių svarba, nustatoma atsižvelgiant į tai, kokių tikslų buvo siekiama nustatant tam tikrą reikalavimą, kuris buvo pažeistas.

Remiama grupė – plotas, už kurį mokama vienodo dydžio kompensacinė išmoka už hektarą.

Sertifikavimo įstaiga – juridinis asmuo, sertifikuojantis ir kontroliuojantis ekologinius ūkius pagal teisės aktų, reglamentuojančių ekologinę gamybą, reikalavimus.

Sertifikavimas – procedūra, kuria sertifikavimo įstaiga patvirtina, kad produktas ar gamybos procesas atitinka nustatytus reikalavimus.

Sertifikatas – dokumentas, liudijantis, kad produktas ar gamybos procesas atitinka 1991 m. birželio 24 d. Tarybos reglamento (EEB) Nr. 2092/91 dėl ekologinės žemės ūkio produktų gamybos ir nuorodų apie tokią gamybą ant žemės ūkio ir maisto produktų (OL 2004 m. *specialusis leidimas*, 15 skyrius, 2 tomas, p. 39) su paskutiniais pakeitimais, padarytais 2008 m. vasario 12 d. Komisijos reglamentu (EB) Nr. 123/2008 (OL 2008 L 38, p. 3), ir šių taisyklių reikalavimus.

Sertifikuotas plotas – žemės ūkio naudmenų ar pasėlių plotas, kuriame laikomasi ekologinio žemės ūkio reikalavimų.

STIS – Supaprastintų tiesioginių išmokų informacinė sistema.

Tyčinis neteisingas deklaravimas – atvejai, kai:

a) vietoj pasėlių, žemės ūkio naudmenų ar kitų laukų, už kuriuos mokama mažesnė išmoka už hektarą (arba išmokos visai nemokamos), ploto pareiškėjas deklaravo pasėlių, žemės ūkio naudmenų ar kitų laukų, už kuriuos jis turi realią galimybę gauti didesnę išmoką, plotą;

b) pareiškėjas deklaravo plotą, kuriame neužsiima žemės ūkio veikla;

c) pareiškėjas prašo išmokų už akivaizdžiai apleistas, nederbamas ir neprižiūrimas (apaugusias medžiais, krūmais) žemes.

Visais atvejais tyčiniu neteisingu deklaravimu laikoma, kai bendras neteisingai deklaruotų laukų plotas sudaro daugiau kaip 10 proc. paramos paraiškoje deklaruoto ploto.

Tyčinis reikalavimų pažeidimas – atvejis, kai reikalavimų pažeidimo plotas, kuriame nustatytas bent vieno iš geros agrarinės ir aplinkosaugos būklės reikalavimų pažeidimas, sudaro daugiau kaip 10 proc. pareiškėjo deklaruoto ploto, taip pat atvejis, kai reikalavimų pakartotinis pažeidimas nustatomas po to, kai sankcijos, taikomos pareiškėjui už netyčinį reikalavimų pažeidimą, dydis pasiekia 15 proc. ir pareiškėjas informuojamas, kad kitas reikalavimų pakartotinis pažeidimas bus laikomas tyčiniu.

Žemėlapio fragmentas – iš kontrolinių žemės sklypų duomenų bazės pasirinkta nustatytos formos žemėlapio dalis, kurioje pareiškėjas pažymi deklaruojamų laukų ribas.

Žemės ūkio valdos perdavimas – žemės ūkio valdos (toliau – valda) pardavimas, išnuomojimas ar bet kokia kita perdavimo naudoti vieno žemės ūkio veiklos subjekto ar jų grupės kitam žemės ūkio veiklos subjektui ar jų grupei forma.

Kitos šiose taisyklėse vartojamos sąvokos suprantamos taip, kaip jas apibrėžia Lietuvos Respublikos ūkininko ūkio įstatymas (Žin., 1999, Nr. [43-1358](#); 2002, Nr. 123-5537), Lietuvos Respublikos žemės ūkio bendrovių įstatymas (Žin., 1991, Nr. [13-328](#); 2001, Nr. 45-1574) ir Lietuvos Respublikos kooperatinių bendrovių (kooperatyvų) įstatymas (Žin., 1993, Nr. [20-488](#); 2002, Nr. 57-2296).

II. GALIMI PAREIŠKĖJAI

3. Paramos gali kreiptis ūkininkai, žemės ūkio bendrovės, kooperatinės bendrovės (kooperatyvai), saugomų teritorijų direkcijos ir miškų urėdijos (dalyvaujant „Kraštovaizdžio tvarkymo“ programos veiklose „natūralių ir pusiau natūralių pievų tvarkymas“ ir „šlapynių tvarkymas“), asociacijos ar kiti žemės ūkio veiklos subjektai (toliau – žemės ūkio veiklos subjektai).

4. Pareiškėjas laikomas dalyvaujančiu Priemonėje nuo paramos paraiškos¹ pagal atitinkamą Priemonės programą pateikimo dienos.

¹ Paramos paraiškos forma patvirtinta paraiškos teikimo metu galiojančių Tiesioginių išmokų už žemės ūkio naudmenų ir pasėlių plotus administravimo bei kontrolės taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2008 m. balandžio 3 d. Nr. 3D-187 (Žin., 2008, Nr. [40-1475](#)) (toliau – Tiesioginių išmokų administravimo bei kontrolės taisyklės), 1 priede.

5. Pareiškėjo ir (arba) paramos gavėjo mirties atveju (per paramos teikimo laikotarpį) parama gali būti mokama teisių perėmėjui, jeigu jis teisių perėmimo metu atitinka pareiškėjams keliamus tinkamumo kriterijus ir jis laikosi prisiimtų įsipareigojimų.

III. PAREIŠKĖJŲ TINKAMUMO KRITERIJAI

6. Kompensacinės išmokos pagal atitinkamą Priemonės programą bus mokamos pareiškėjams, kurie atitinka šiuos tinkamumo kriterijus:

6.1. įregistravę valdą Lietuvos Respublikos žemės ūkio ir kaimo verslo registre ir jos duomenis atnaujinę Tiesioginių išmokų administravimo bei kontrolės taisyklėse nurodytais terminais;

6.2. bendras žemės ūkio naudmenų, pasėlių ir kitas plotas, už kurį mokama kompensacinė išmoka pagal „Ekologinio ūkininkavimo“, „Kraštovaizdžio tvarkymo“ ir „Rizikos vandens telkinių būklės gerinimo“ programas, negali būti mažesnis nei 1 ha žemės ūkio naudmenų (reikalavimas veiklą vykdyti žemės ūkio naudmenose netaikomas dalyvaujantiems „Kraštovaizdžio tvarkymo“ programos veiklose: „kraštovaizdžio elementų valdoje tvarkymas“, „šlapynių tvarkymas“, „melioracijos griovių tvarkymas“);

6.3. lauko plotas, už kurį prašoma išmokų pagal „Kraštovaizdžio tvarkymo“ programos veiklas: „natūralių ir pusiau natūralių pievų tvarkymas“, „šlapynių tvarkymas“, „vandens telkinių pakrančių apsaugos juostos tvarkymas pievose“, „vandens telkinių apsauga nuo taršos ir dirvos erozijos ariamoje žemėje“, „ražienų laukai per žiemą“, „medingųjų augalų juostos ariamoje žemėje“, „Ekologinio ūkininkavimo“ programą ir „Rizikos“ vandens telkinių tvarkymo“ programą, turi būti ne mažesnis nei 0,1 ha;

6.4. nuomos ar panaudos sutarties pagrindu valdomos žemės nuomos ar panaudos sutartis paramos paraiškos pateikimo dieną turi būti įregistruota viešajame registre teisės aktų nustatyta tvarka. Ši sutartis turi galioti ne mažiau kaip penkerius kalendorinius metus nuo paramos paraiškos pateikimo dienos. Priemonėje taip pat gali dalyvauti pareiškėjai, Agentūrai pateikę apskričių viršininkų įsakymus, kuriuose nurodoma piliečiams parduoti žemės ūkio paskirties sklypus (šių įsakymų kopijos turi būti pateiktos kartu su paraiška gauti paramą);

6.5. pareiškėjai (juridiniai asmenys) neturi įsiskolinimų Lietuvos Respublikos valstybės biudžetui, Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžetui;

6.6. gali pasirinkti vieną ar daugiau šiose taisyklėse minimų Priemonės programų, kurios bus taikomos ūkyje, tačiau išmokos bus mokamos už veiklą, atliekamą skirtinguose ūkio laukuose.

IV. PAREIŠKĖJŲ IR (ARBA) PARAMOS GAVĖJŲ ĮSIPAREIGOJIMAI

7. Pareiškėjai ir (arba) paramos gavėjai, dalyvaudami Priemonėje, įsipareigoja:

7.1. laikytis įsipareigojimų pagal Priemonės atitinkamas programas ne mažiau kaip 5 kalendorinius metus nuo paramos paraiškos dalyvauti atitinkamoje Priemonės programoje pateikimo dienos;

7.2. kasmet teikti paramos paraišką pagal Priemonės atitinkamas programas: „Kraštovaizdžio tvarkymas“, „Ekologinis ūkininkavimas“ arba „Rizikos“ vandens telkinių būklės gerinimas“;

7.3. veiklą vykdyti tame pačiame paraiškoje nurodytame plote (t. y. tuose pačiuose nurodytų kontrolinių žemės sklypų laukuose). „Kraštovaizdžio tvarkymo“ programos veiklos: „ražienų laukai per žiemą“ ir „medingųjų augalų juostos ar laukai dirbamoje žemėje“ kasmet gali būti vykdomos skirtinguose ariamos žemės laukuose, tačiau išlaikant tokį pat pagal programos reikalavimus tvarkomą ražienų ar medingųjų augalų bendrą plotą;

7.4. per įsipareigojimų laikotarpį sumažinti ne daugiau kaip 3 proc, o padidinti ne daugiau kaip 2 ha paramos paraiškoje nurodyto pagal Priemonę bendro ploto. Didindamas plotą daugiau nei 2 ha, paramos gavėjas teikia kitą paramos paraišką naujiems plotams, pagal kurią vykdys su ja susijusius įsipareigojimus. Anksčiau pateiktos paramos paraiškos (paraiškų) įsipareigojimų laikotarpis neprasitęsia, šiais (šiems) paramos paraiškai (paraiškoms) taikomi pirmą kartą teikiant šią (šias) paramos paraišką (paraiškas) galioję reikalavimai ir priimtą įsipareigojimai. Kartu su nauja paramos paraiška pareiškėjas turi pateikti visus su paraiška privalomus pateikti dokumentus didinamam plotui;

7.5. kad žemės ūkio naudmenos ir pasėliai atitikę Geros agrarinės ir aplinkosaugos būklės reikalavimus, nustatytus Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2007 m. liepos 10 d. įsakyme 3D-327 (Žin., 2007, Nr. [78-3157](#));

7.6. laikytis Geros ūkininkavimo praktikos reikalavimų pagal Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 metams programą, patvirtintą Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2007 m. balandžio 5 d. įsakymu Nr. 3D-148 (Žin., 2007, Nr. [41-1557](#)), o nuo 2009 m. – Valdymo reikalavimų, patvirtintų Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2008 m. sausio 16 d. įsakymu Nr. 3D-23 (Žin., 2008, Nr. [9-319](#)).

V. REIKALAVIMAI PAREIŠKĖJAMS IR (ARBA) PARAMOS GAVĖJAMS PAGAL PROGRAMAS

8. Specialieji reikalavimai dalyvaujant Priemonės atitinkamose programose:

8.1. pareiškėjai ir (arba) paramos gavėjai, dalyvaujantys „Kraštovaizdžio tvarkymo“

programos veikloje „natūralių ir pusiau natūralių pievų tvarkymas“, privalo:

8.1.1. pievose nenaudoti pesticidų, trąšų, kalkinimo priemonių;

8.1.2. pievas kasmet šienauti (žolė negali būti paskleista daugiamečių ganyklų arba pievų plotuose) arba ganyti gyvulius, laikantis šių reikalavimų:

8.1.2.1. šienavimas pradamas ne anksčiau kaip liepos 15 d. ir baigiamas ne vėliau kaip rugsėjo 30 d.;

8.1.2.2. gyvulių ganymas pradamas ne anksčiau kaip birželio 15 d.;

8.1.3. nearti pievų ir nesėti jų kultūrinėmis žolėmis;

8.1.4. pievose išsaugoti pavienius medžius;

8.1.5. išvežti nušienautą žolę iki rugsėjo 30 d.;

8.1.6. neįrengti naujų drenavimo ar laistymo sistemų.

8.2. pareiškėjai ir (arba) paramos gavėjai, dalyvaujantys „Kraštovaizdžio tvarkymo“ programos veikloje „šlapynių tvarkymas“, privalo:

8.2.1. šlapynėse nenaudoti pesticidų, trąšų, kalkinimo priemonių;

8.2.2. šlapynės kasmet šienauti (žolė negali būti paskleista daugiamečių ganyklų arba pievų plotuose) arba ganyti gyvulius, laikantis šių reikalavimų:

8.2.2.1. šienavimas pradamas ne anksčiau kaip liepos 15 d. ir baigiamas ne vėliau kaip rugsėjo 30 d.;

8.2.2.2. gyvulių ganymas pradamas ne anksčiau kaip liepos 1 d.;

8.2.2.3. ganyti gyvulius leidžiama tik palaidus aptvaruose;

8.2.2.4. ganant gyvulius, jų tankumas nuo liepos 1 d. iki rugpjūčio 1 d. neturi būti didesnis kaip 1 SG/ha (gyvulių perskaičiavimas į sutartinius gyvulius pateikiamas šių taisyklių 1 priede);

8.2.3. šlapynėse išsaugoti pavienius medžius, iškirsti krūmus;

8.2.4. išvežti nušienautą žolę ir iškirstus krūmus iki rugsėjo 30 d.;

8.2.5. neįrengti naujų drenavimo sistemų;

8.2.6. šlapynės nustatomos vadovaujantis pelkių (šlapžemių) nustatymo ir žymėjimo žemėlapiuose taisyklėmis, patvirtintomis Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2006 m. balandžio 14 d. įsakymu Nr. 3D-152 (Žin., 2006, Nr. [43-1576](#)).

8.3. pareiškėjai ir (arba) paramos gavėjai, dalyvaujantys „Kraštovaizdžio tvarkymo“ programos veikloje „vandens telkinių pakrančių apsaugos juostos tvarkymas pievose“, privalo:

8.3.1. nearti, nenaudoti trąšų ir pesticidų, nekalkinti;

8.3.2. nušienauti (žolė negali būti paskleista privalomos pagal teisės aktų reikalavimus apsaugos juostos bei papildomai įrengtos juostos plote) iki vandens linijos vieną kartą per metus arba ganyti gyvulius pagal nacionaliniuose teisės aktuose nurodytus reikalavimus (pareiškėjas gali laisvai nuspręsti ganyti ir (arba) šienauti, tačiau nenuganyta žolė turi būti nušienauta):

8.3.2.1. šienauti pradėti ne anksčiau kaip liepos 15 d. ir baigti ne vėliau kaip rugsėjo 30 d.;

8.3.2.2. nušienautą žolę išvežti iki rugsėjo 30 d.

8.3.2.3. ganyti gyvulius, išlaikant teisės aktų numatytus atstumus iki vandens telkinio kranto ir pradėdant ganyką ne anksčiau kaip nuo birželio 15 d. ir ne didesniu intensyvumu kaip 1 SG/ha;

8.4. pareiškėjai ir (arba) paramos gavėjai, dalyvaujantys „Kraštovaizdžio tvarkymo“ programos veikloje „vandens telkinių apsauga nuo taršos ir dirvos erozijos ariamoje žemėje“, privalo:

8.4.1. paversti ariamą žemę, kuri prieš metus buvo naudojama žemės ūkio produkcijai gaminti bei deklaruota tiesioginėms išmokoms gauti, į daugiametę pievą 5 m pločio juostoje greta pagal teisės aktus privalomos pakrantės apsaugos juostos, pirmais dalyvavimo veikloje metais apsėjant ją daugiamečių žolių mišiniu iki liepos 1 d.;

8.4.2. nearti, nenaudoti trąšų ir pesticidų;

8.4.3. nušienauti (žolė negali būti paskleista privalomos pagal teisės aktų reikalavimus apsaugos juostos bei papildomai įrengtos juostos plote) iki vandens linijos vieną kartą per metus arba ganyti gyvulius pagal nacionaliniuose teisės aktuose nurodytus reikalavimus (pareiškėjas pats gali nuspręsti ganyti ir (arba) šienauti, tačiau nenuganyta žolė turi būti nušienauta):

8.4.3.1. šienauti pradėti ne anksčiau kaip liepos 15 d. ir baigti ne vėliau kaip rugsėjo 30 d.;

8.4.3.2. nušienautą žolę išvežti iki rugsėjo 30 d.;

8.4.3.3. ganyti gyvulius, išlaikant teisės aktų numatytus atstumus iki vandens telkinio kranto ir pradėdant ganymą ne anksčiau kaip nuo birželio 15 d. ir ne didesniu intensyvumu kaip 1 SG/ha;

8.5. pareiškėjas ir (arba) paramos gavėjas, dalyvaujantis „Kraštovaizdžio tvarkymo“ programos veikloje „ražienų laukai per žiemą“, privalo:

8.5.1. po javapjūtės sutvarkyti šiaudus, surišant į ryšulius (ritinius) arba susmulkinant ir paskleidžiant paviršiuje;

8.5.2. nepurkšti pesticidų ir herbicidų po javapjūtės;

8.5.3. ant ražienų nepurkšti trąšų, nekalkinti, neganyti gyvulių ir neskusti;

8.5.4. nupjovus ražienoms tinkamus palikti augalus laukai paliekami neaparti iki kitų metų kovo 1 d. Ražienų laukas kasmet gali būti per žiemą paliekamas vis kitoje vietoje, tačiau bendras deklaruotas plotas per įsipareigojimų laikotarpį turi išlikti pastovus;

8.5.5. ūkis negali būti skaidomas siekiant išvengti paramos apribojimų²;

² Apskaičiuodama paramos sumą, Agentūra atsižvelgia į 2007 metų Tiesioginių išmokų paraiškoje, patvirtintoje Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2007 m. kovo 30 d įsakymu Nr. 3D-135 (Žin., 2007, Nr. [39-1457](#)), nurodytus duomenis. Paramos suma, suskaidžius ūkius, dvejus metus negali viršyti už tą plotą 2007 metais išmokėtos paramos sumos.

8.5.6. paramos paraiškoje gali įsipareigoti veiklą vykdyti ne didesniame kaip 30 proc. pirmaisiais paraiškos pateikimo metais deklaruoto tiesioginėms išmokoms gauti ražienoms palikti tinkamų augalų rūšių ploto, tačiau veikloje „ražienų laukai per žiemą“ galima dalyvauti su ne didesniu kaip 50 ha ražienoms palikti tinkamų augalų plotu. Pareiškėjai ir (arba) paramos gavėjai, kurie tiesioginėms išmokoms gauti deklaruoja iki 10 ha žemės ūkio naudmenų ir pasėlių, gali įsipareigoti veiklą vykdyti ne didesniame kaip 30 proc. pirmaisiais paraiškos pateikimo metais bendro deklaruoto tiesioginėms išmokoms gauti žemės ūkio naudmenų ir pasėlių ploto. Ražienų laukams tinkamų augalų sąrašas pateikiamas šių taisyklių 2 priede;

8.6. pareiškėjas ir (arba) paramos gavėjas, dalyvaujantis „Kraštovaizdžio tvarkymo“ programos veikloje „medingųjų augalų juostos ar laukai ariamoje žemėje“, privalo:

8.6.1. liepos-rugpjūčio mėn. arba balandžio-gegužės mėn. įsėti medingųjų augalų mišinio, susidedančio iš ne mažiau kaip 3 rūšių medingųjų augalų (medingųjų augalų sąrašas pateikiamas šių taisyklių 3 priede). Mišinio laukai įveisiami kaip atskiri laukai arba ne siauresnės kaip 6 m pločio juostos. Nei vienas iš medingųjų augalų, vertinant vizualiai, negali sudaryti daugiau kaip 70 proc. mišinio;

8.6.2. medingųjų augalų mišinio lauko ar juostos vientisas plotas vienoje vietoje negali būti didesnis kaip 0,5 ha. Siekiant, kad medingojo mišinio laukai būtų tolygiai pasiskirstę ariamos žemės laukuose, įsėjamas ne daugiau kaip vienas 10 ha ariamos žemės medingojo mišinio laukas;

8.6.3. lokalus piktžolių naikinimas gali būti atliekamas tik rankomis (laukuose neturi būti augalus stelbiančių piktžolių, išskyrus pavienes piktžoles ar pavienius jų kupstus);

8.6.4. nenaudoti pesticidų, trąšų, nekalkinti;

8.6.5. vėlyvam žydėjimui stimuliuoti ne vėliau kaip iki liepos 1 d. pusę ploto nupjauti iki 20 cm aukščio, o ne vėliau kaip rugsėjo 30 d. visą plotą – iki 10 cm aukščio. Būtina nupjautą žolę išvežti iki rugsėjo 30 d.;

8.6.6. medingojo mišinio plotas negali būti naudojamas kaip privažiavimo, apsisukimo ar sandėliavimo vieta;

8.6.7. medingojo mišinio plotuose nuo rugsėjo 15 d. gali būti ganomi gyvuliai;

8.7. pareiškėjai ir (arba) paramos gavėjai, dalyvaujantys „Kraštovaizdžio tvarkymo“ programos „kraštovaizdžio elementų valdoje (gyvatvorių) tvarkymas“, privalo:

8.7.1. tvarkyti gyvatvorę, kuri yra ne mažiau kaip 1 metro aukščio, 10 metrų ilgio. Gyvatvorėms įveisti tinkamų augalų rūšių sąrašas pateikiamas šių taisyklių 4 priede;

8.7.2. prie įrengtų gyvatvorių turi būti paliekama nesuarta 1 m pločio juosta;

8.7.3. per vegetacijos laikotarpį nuo liepos 31 d. gyvatvorė turi būti periodiškai karpoma ir prižiūrima, palaikant tvarkingą gyvatvorės formą;

8.7.4. gyvatvorės turi būti šalia arba ne toliau kaip 5 m nuo deklaruojamų pagal kitas paramos schemas laukų. Jei gyvatvorė yra (priklauso) namų valdoje, ji turi ribotis su lauku (-ais), kurie jau deklaruoti išmokoms pagal kitas paramos schemas gauti;

8.8. pareiškėjas ir (arba) paramos gavėjas, dalyvaujantis „Kraštovaizdžio tvarkymo“ programos veikloje „melioracijos griovių tvarkymas“, privalo:

8.8.1. nušienauti melioracijos griovių šlaitus kartą per metus (pradėti šienavimą ne anksčiau kaip liepos 15 d. ir baigti rugsėjo 30 d., žolė negali būti tolygiai paskleista melioracijos griovių šlaituose);

8.8.2. iškirsti krūmus nuo melioracijos griovių šlaitų iki rugsėjo 30 d.;

8.8.3. nušienauta žolė ir iškirsti krūmai turi būti išvežti iki rugsėjo 30 d.;

8.9. pareiškėjai ir (arba) paramos gavėjai, dalyvaujantys „Ekologinio ūkininkavimo“ programoje, privalo:

8.9.1. laikytis Ekologinio žemės ūkio taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2000 m. gruodžio 28 d. įsakymu Nr. 375 (Žin., 2001, Nr. [1-21](#); 2004, Nr. [74-2561](#); 2007, Nr. [42-1604](#); Nr. [93-3748](#)), ir reikalavimų, numatytų 1991 m. birželio 24 d. reglamente (EEB) Nr. 2092/91, ne mažiau kaip įsipareigojimuose numatytą laikotarpį;

8.9.2. kasmet deklaruoti pasėlius;

8.9.3. dalį produkcijos parduoti. Pareiškėjas ir (arba) paramos gavėjas Agentūrai turi pateikti Ekologinės gamybos ūkio veiklos žurnalo, patvirtinto Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2001 m. birželio 11 d. įsakymu Nr. 190 (Žin., 2001, Nr. [51-1792](#); 2005, Nr. 39-1274), 18 lentelę „Ekologiškų produktų realizavimo apskaita“, kurioje turi būti nurodyta informacija apie realizuotą produkciją. Agentūros vykdomų patikrų ūkyje metu pareiškėjas ir (arba) paramos gavėjas Agentūros darbuotojui privalo pateikti: sąskaitas, sąskaitas faktūras, kasos pajamų orderį, kasos aparato kvitą arba pinigų priėmimo kvito kopiją, kuriuose būtų nurodytas produkcijos kiekis ir piniginė vertė; dokumentą, prekybą turguje pagrindžiantį dokumentą; mugių rengėjų išduotą dokumentą, patvirtinantį prekybą mugėje, kuriais vadovaujantis buvo užpildyta 18 lentelė „Ekologiškų produktų realizavimo apskaita“, už einamuosius metus arba už praėjusius kalendorinius metus. Šie dokumentai privalo būti saugomi visą įsipareigojimų laikotarpį.

Minėtuose dokumentuose turi būti nurodyta produkcijos vertė už šias sumas: Palankiose ūkininkauti vietovėse:

javų – 500 Lt/ha javų produkcijos realizavimo dokumentus;

daržovių, bulvių, vaistažolių – 1500 Lt/ha daržovių, bulvių arba vaistažolių produkcijos realizavimo dokumentus;

sodų – 4000 Lt/ha gaunamos iš sodų produkcijos realizavimo dokumentus;

uogynų – 2000 Lt/ha uogynų produkcijos realizavimo dokumentus. Mažiau palankiose ūkininkauti vietovėse:

javų – 300 Lt/ha javų produkcijos realizavimo dokumentus;

daržovių, bulvių, vaistažolių – 1200 Lt/ha daržovių, bulvių arba vaistažolių produkcijos realizavimo dokumentus;

sodų – 3000 Lt/ha gaunamos iš sodų produkcijos realizavimo dokumentus;

uogynų – 1500 Lt/ha uogynų produkcijos realizavimo dokumentus.

Reikalavimas pateikti produkcijos realizavimo dokumentus netaikomas ūkiams, laikantiems sertifikuotus gyvulius ir deklaruojantiems vien tiktai žalienas (gyvūnai perskaičiuojami į sutartinius gyvulius, remiantis Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2004 m. gegužės 28 d. įsakymu Nr. 3D-324 „Dėl gyvulių skaičiaus prilyginimo vienam sąlyginiam gyvuliui bei augalų priskyrimo augalų grupėms ekologinės gamybos ūkiuose“ (Žin., 2004, Nr. [88-3244](#); 2007, Nr. 81-3343, Nr. [122-5016](#)). Produkcijos realizavimo dokumentų nereikalaujama tai ūkio daliai, kurioje auginami javai, taikant santykį 1 sertifikuotas SG/3 ha. Tam pačiam 1 sertifikuotam SG tenka 3 ha javų ir 3 ha daugiamečių žolių.

8.9.4. Kompensacinė išmoka mokama dviem etapais: 50 proc. pareiškėjui apskaičiuotos paramos sumos sumokama įvertinus paraišką, o likusi 50 proc. pagal kiekvieną pasėlių grupę atskirai sumokama po to, kai pareiškėjas pateiks produkcijos realizavimo dokumentus. Naujai

įveistiems sodams ir uogynams pirmaisiais dalyvavimo programoje metais neatsižvelgiant į produkcijos realizavimo apimtį mokama 100 proc. paramos suma.

8.9.5. maksimali metinė išmokos suma valdai dalyvaujant Ekologinio ūkininkavimo programoje – 150 000 Lt. Ūkis negali būti skaidomas siekiant išvengti paramos apribojimų (150 000 Lt valdai). Apskaičiuodama paramos sumą, Agentūra turi atsižvelgti į 2007 metų Tiesioginių išmokų už žemės ūkio naudmenas ir pasėlius paraiškoje nurodytus duomenis. Paramos suma suskaidžius ūkius, dvejus metus negali viršyti už tą plotą 2007 metais išmokėtos paramos sumos.

8.10. Pareiškėjai ir (arba) paramos gavėjai, dalyvaujantys „Rizikos“ vandens telkinių gerinimo programoje“, privalo:

8.10.1. prašyti paramos tik už tą daugiametę ganyklą arba pievą verčiamos ariamos žemės plotą, kuris patenka į rizikos vandens telkinio baseiną ir kuris prieš metus buvo naudojamas žemės ūkio produkcijai gaminti bei deklaruotas tiesioginėms išmokoms gauti;

8.10.2. pirmaisiais dalyvavimo programoje metais įsėti daugiametės žolės iki liepos 1 d.;

8.10.3. jei daugiametę ganyklą arba pievą paverstas laukas bus naudojamas gyvulininkystės tikslams, vystyti tik ekstensyvią gyvulininkystę (ne daugiau kaip 1 SG/lha);

8.10.4. įveistoje daugiametėje ganykloje (pievoje) draudžiama naudoti pesticidus ir trąšas;

8.10.5. antraisiais ir paskesniais metais po įsėjimo pirmą žolę privalu nupjauti ir ją išvežti iki rugpjūčio 1 d. (pagal geros agrarinės ir aplinkosaugos būklės reikalavimus). Antrą žolės pjovimą pradėti ne anksčiau kaip rugpjūčio 15 d., šienavimą baigti ne vėliau kaip rugsėjo 30 d.;

8.10.6. antros pjūties žolę išvežti iki rugsėjo 30 d.

VI. KVIETIMAS TEIKTI PARAIŠKAS

9. Paraiškų surinkimo laikotarpis nustatomas ir tvirtinamas Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro įsakymu. Terminas, iki kurio priimamos pavėluotai pateiktos paramos paraiškos, nurodomas Tiesioginių išmokų administravimo ir kontrolės taisyklėse.

10. Kvietimą teikti paramos paraiškas skelbia Agentūra pagal ministerijos sudarytą grafiką. Kvietimas skelbiamas „Valstybės žinių“ priede „Informaciniai pranešimai“, bent viename iš šalies dienraščių ir pateikiamas Agentūros ir ministerijos interneto svetainėse (ministerijos – www.zum.lt, Agentūros – www.nma.lt).

11. Kvietimas gali būti skelbiamas ir kituose leidiniuose, internete bei kitais būdais.

12. Paramos paraiškos, pateiktos po paramos paraiškų surinkimo termino, – nepriimamos.

VII. ADMINISTRAVIMO PROCEDŪROS

13. Priemonę administruoja Agentūra pagal Agentūros direktoriaus įsakymu patvirtintus administravimo procedūrų aprašus.

14. Pareiškėjas ir (arba) paramos gavėjas:

14.1. deklaruojamus laukus įbraižo kontrolinių žemės sklypų žemėlapių fragmentuose pagal Žemės ūkio naudmenų ir pasėlių laukų ribų įbraižymo žemėlapiuose ir darbų organizavimo taisykles, patvirtintas Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2008 m. kovo 14 d. įsakymu Nr. 3D-142 (Žin., 2008, Nr. [33-1193](#))³;

³ Jei deklaruojama ir įsipareigojama tvarkyti vieną melioracijos griovio kraštą, žemėlapyje brėžiama mėlyna linija, toks griovys pažymimas numeriu, kuris rašomas antrame paraiškos lape. Jei vienas pareiškėjas deklaruoja daugiau nei 1 griovio plotą, jie numeruojami eilės tvarka. Jei deklaruojama ir įsipareigojama tvarkyti abu griovio kraštus, žemėlapyje brėžiamos dvi lygiagrečios mėlynos linijos ir galuose sujungiamos.

14.2. pagal valdos centro įregistravimo vietą pateikia seniūnijoje dirbantiems savivaldybės darbuotojams (toliau – seniūnijos darbuotojas) žemėlapių fragmentus su juose pažymėtomis laukų ribomis bei laisvos formos dokumentą, kuriame nurodo žemės ūkio naudmenų ir pasėlių laukus, už kuriuos prašo paramos pagal vieną ar kelias iš šių programų: „Kraštovaizdžio tvarkymas“, „Ekologinis ūkininkavimas“ ar „Rizikos“ vandens telkinių būklės gerinimas“. Teikdamas paramos

paraišką pareiškėjas privalo seniūnijos darbuotojui parodyti nuosavybės dokumentus, žemės nuomos ar panaudos sutartį, įregistruotą viešajame registre teisės aktų nustatyta tvarka arba apskrities viršininkų įsakymus, kuriuose nurodoma piliečiams parduoti žemės ūkio paskirties sklypus;

14.3. prašant paramos už žemės ūkio naudmenų, pasėlių ar kitus plotus dalyvaujant „Kraštovaizdžio tvarkymo“ ar „Rizikos“ vandens telkinių būklės gerinimo“ programose pažymimas atitinkamos programos kodas, nurodytas Tiesioginių išmokų administravimo bei kontrolės taisyklių 2 priedo VII skyriuje pateiktame klasifikatoriuje;

14.4. pareiškėjai, dalyvaujantys „Ekologinio ūkininkavimo programoje“, paramos paraiškos antro lapo devintoje skiltyje ženklu „X“ pažymi laukus, kuriuose vykdo ekologinį ūkininkavimą, apsaugines juostas braižo ir deklaruoja kaip atskirus laukus, prie kurių ženklas „X“ devintoje skiltyje nežymimas;

14.5. seniūnijos darbuotojui išspausdinus paramos paraišką, užpildytą pagal pareiškėjo pateiktus duomenis (paramos paraiškos forma ir pildymo instrukcija pateikiama pagal Tiesioginių išmokų administravimo ir kontrolės taisyklių 1 ir 2 priedus), bei paramos paraiškos lapuose numatytus įsipareigojimus: „Pareiškėjo įsipareigojimai pagal priemonės programą „Kraštovaizdžio tvarkymas“, „Pareiškėjo įsipareigojimai pagal priemonės programą „Ekologinis ūkininkavimas“ arba „Pareiškėjo įsipareigojimai pagal priemonės programą „Rizikos“ vandens telkinių būklės gerinimas“ (atsižvelgiant į tai, kokioje Priemonės programoje dalyvauja pareiškėjas), patikrina paramos paraiškos duomenų teisingumą ir patvirtina jų teisingumą savo parašu. Pareiškėjui parašu patvirtinus paramos paraiškos duomenų suvedimą, paraiška laikoma pateikta;

14.6. pareiškėjai ir (arba) paramos gavėjai, dalyvaujantys „Ekologinio ūkininkavimo“ programoje, Agentūrai pateikia:

14.6.1. kasmet iki lapkričio 1 d. ekologinio ūkio sertifikatą, išduotą ekologinio žemės ūkio sertifikavimo įstaigos;

14.6.2. kasmet iki rugsėjo 15 d. savivaldybei pateikia sėklinių pasėlių aprobavimo aktus, išduotus institucijos, kuri turi teisę atestuoti, auginimo sutartis ir nurodytų dokumentų kopijas. Pasėjus daugiamečių žolių sėklinius plotus pirmaisiais metais be dengiamojo augalo, pateikiami išsėtos sėklos sertifikatai ir etiketės bei jų kopijos⁴;

⁴ Šiuos dokumentus turi pateikti pareiškėjai ir (arba) paramos gavėjai, pretenduojantys į kompensacines išmokas už daugiametes žoles.

14.6.3. lenteles, kuriose pateikta informacija apie realizuotą produkciją, ne vėliau kaip iki ateinančių metų gegužės 15 d.

15. Pasikeitus deklaruotiems duomenims po paramos paraiškos pateikimo, pareiškėjas iki paramos paraiškų pateikimo termino pabaigos savivaldybei (seniūnijai) gali pateikti prašymą pakeisti paramos paraiškos duomenis arba naujai užpildytą paramos paraišką. Agentūra administruoja tik vėliausiai pateiktą paramos paraišką ir jos duomenų pagrindu apskaičiuoja pareiškėjui priklausančią paramos sumą. Prašymą dėl paraiškos duomenų keitimo, susijusio su šių taisyklių 7.4 punkte minimu leistinu ploto didinimu, galima pateikti iki paramos paraiškų pateikimo termino pabaigos, o prašymai dėl paraiškos duomenų keitimo, susiję su leistinu ploto mažinimu, priimami iki paramos gavimo dienos, tačiau tik tuo atveju, jei pareiškėjas nebuvo informotas apie Agentūros planuojamą patikrą vietoje arba paramos paraiškoje aptiktas klaidas, išskyrus duomenų neatitikties atvejus. Tokiais atvejais pirmaisiais metais jo įsipareigotu plotu laikomas po šio patikslinimo nurodytas plotas. Pirmaisiais dalyvavimo metais patikros metu nustatytas plotas laikomas faktiniu ir likusį įsipareigojimų laikotarpį įsipareigotu nemažinti plotu. Jei pareiškėjas nori atsisakyti vykdyti įsipareigojimus, jis turi pateikti prašymą Agentūrai.⁵

⁵ Šios nuostatos netaikomos, jeigu nuo paramos paraiškos pateikimo dienos iki lėšų pervedimo pareiškėjui dienos jis keičia tuos paramos paraiškos duomenis, kurie nedaro įtakos paramos dydžiui (kontaktinis adresas, banko sąskaitos Nr. ir kt.).

16. Pareiškėjas ir (arba) paramos gavėjas, gaunantis paramą pagal Priemonės programos „Kraštovaizdžio tvarkymas“ veiklas „natūralių ir pusiau natūralių pievų tvarkymas“, „šlapynių tvarkymas“, „vandens telkinių pakrančių apsaugos juostos tvarkymas pievose“, „vandens telkinių apsauga nuo taršos ir dirvos erozijos ariamoje žemėje“ ir „melioracijos griovių tvarkymas“ bei programą „Rizikos vandens telkinių būklės gerinimas“, negali gauti paramos už tuos pačius pievų ir ganyklų, šlapynių plotus pagal Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 m. programos priemonę „*Natura 2000* išmokos ir su direktyva 2000/60/EB susijusios išmokos (parama *Natura 2000* vietovėse žemės ūkio plotuose)“, taip pat kompensacijų, mokamų žemės savininkams ir valdytojams, kurių žemės valdose steigiama nauja saugoma teritorija, keičiamas esamos saugomos teritorijos statusas arba nustatyti veiklos apribojimai realiai sumažina gaunamą naudą arba uždraudžiama anksčiau vykdyta veikla. Pareiškėjai, kurių laukai priklauso *Natura 2000* teritorijoms arba valstybės ar savivaldybių įsteigtoms saugomoms teritorijoms, atitinkantys „Kraštovaizdžio tvarkymo“ programoje dalyvauti keliamus reikalavimus, gali rinktis dalyvavimą pastarojoje programoje, jei neprašo pagal priemonę „*Natura 2000* išmokos ir su direktyva 2000/60/EB susijusios išmokos (parama *Natura 2000* vietovėse žemės ūkio paskirties žemėje)“ arba paramos už saugomų teritorijų žemės ūkio naudmenas.

17. Pareiškėjas ir (arba) paramos gavėjas negali gauti paramos už laukus pagal „Ekologinio ūkininkavimo“ programą, jei tuose laukuose augina energetinius augalus, skirtus biokuro gamybai.

18. Jei paraiškoje nurodytas laukas yra vientisame plote (lauke), kuriame auginama tos pačios rūšies kultūra ar laikomas pūdymas, naudojamas vieno ar kelių asmenų, tai kiekvieno iš jų naudojamo ploto (lauko) dalis, pretenduojanti į Priemonės paramą, turi būti atskirta aiškiomis ribomis (natūraliomis arba dirbtinėmis). Jei pareiškėjas už lauko, kuriame auginama tos pačios rūšies kultūra, dalį prašo paramos pagal kurią nors programą ar programos veiklą, tokius plotus privalo deklaruoti kaip atskirus laukus, kurie turi būti atskirti aiškiomis natūraliomis arba dirbtinėmis ribomis (išskyrus veiklas „kraštovaizdžio elementų valdoje (gyvatvorių) tvarkymas“ ir „melioracijos griovių tvarkymas“). Pareiškėjai ir (arba) paramos gavėjai, dalyvaujantys „Ekologinio ūkininkavimo“ programoje, laukus, kuriuose vykdo ekologinį ūkininkavimą, ir apsaugines juostas privalo atskirti riboženkliais. Ribos turi būti pažymėtos taip, kad einant bet kuria lauko kraštine galima būtų matyti lauko ribą ir per kalendorinius metus ji negalėtų natūraliai išnykti arba būti pakeista. Šis reikalavimas taikomas dalyvaujantiems „Ekologinio ūkininkavimo“ programoje pareiškėjams ir (arba) paramos gavėjams, kurių laukuose, kuriuose vykdomas ekologinis ūkininkavimas ir apsauginėse juostose auginama tos pačios rūšies kultūra, arba tiek ekologinės gamybos laukuose, tiek apsauginėse juostose vegetacijos metu naudojamas vienodas technogiškas apdirbimas.

19. Pareiškėjas ir (arba) paramos gavėjas, tvarkantis vandens telkinių pakrantes pagal „Kraštovaizdžio tvarkymo“ programos veiklą „vandens telkinių pakrančių apsaugos juostos tvarkymas pievose“ arba „vandens telkinių apsauga nuo taršos ir dirvos erozijos ariamoje žemėje“, privalo riboženkliais pažymėti papildomą 5 m pločio apsaugos juostą, išskiriamą greta pagal teisės aktų reikalavimus, privalomus vandens telkimų pakrančių apsaugos juostoms.

20. Tokiu atveju, jei pareiškėjas ir (arba) paramos gavėjas, dalyvaudamas „Kraštovaizdžio tvarkymo“ programos veiklose „kraštovaizdžio elementų valdoje (gyvatvorių) tvarkymas“ ar „melioracijos griovių tvarkymas“, įsipareigoja tvarkyti dalį gyvatvorės ar melioracijos griovio, riba tarp pareiškėjo tvarkomos ir netvarkomos gyvatvorės ar griovio dalies turi būti aiškiai pažymėta. Pareiškėjas gali prašyti paramos ir už vieną tvarkomo melioracijos griovio šlaitą.

21. Lauko dalies, kuriame pareiškėjai įsipareigoja laikytis reikalavimų pagal Priemonės kiekvieną programą ir (arba) veiklą atskirai, atskyrimu aiškiomis ribomis laikytini lauko kampiniuose ir tarpimuose taškuose (atsižvelgiant į lauko reljefą ir konfigūraciją) įkasti (įkalti) ilgalaikiai, stambūs, aiškiai matomi vienas nuo kito mediniai, betoniniai ar metaliniai stulpeliai (kad būtų galima matyti lauko ribą), taip pat atskiros asmens naudojamo lauko dalies atskyrimas kitu būdu (pvz., tvora, medžių arba krūmų eile ar pan.), jei šios ribos nesutampa su natūraliais gamtiniais elementais (upelio vaga, akmenimis ir pan.).

22. Patikros vietoje metu neradus aiškių deklaruoto lauko ribų, faktinis lauko plotas

prilyginamas nuliui.

23. Kai pareiškėjas ir (arba) paramos gavėjas pagal Priemonę tampa paramos gavėju pagal priemonę „Ankstyvas pasitraukimas iš prekinės žemės ūkio gamybos“ kaip ūkio perleidėjas (toliau – perleidėjas) ir jo išipareigojimus pagal Priemonę perima jo ūkio perėmėjas (toliau – perėmėjas), parama pagal pastarąją priemonę teikiama šiam perėmėjui, kuris turi pateikti paramos paraišką pagal Priemonę. Jei paraiškų rinkimo terminas pagal Priemonę pasibaigęs, tai perleidėjas turi pateikti Nacionalinei mokėjimo agentūrai (toliau – Agentūra) pranešimą apie valdos perdavimą.

24. Jei paramos gavėjas pagal Priemonę dalyvauja priemonėje „Ankstyvas pasitraukimas iš prekinės žemės ūkio gamybos“, tačiau neturi asmens, kuris perimtų jo valdą ir išipareigojimus, arba asmuo, kuris perima valdą neprisiima išipareigojimų, tokiu atveju, jei jo paraiška pagal priemonę „Ankstyvas pasitraukimas iš prekinės žemės ūkio gamybos“ būtų patvirtinta, jis turi grąžinti visą gautą paramą pagal Priemonę ir tik tada jam gali būti suteikta parama pagal priemonę „Ankstyvas pasitraukimas iš prekinės žemės ūkio gamybos“.

25. Pareiškėjui ir (arba) paramos gavėjui pateikus paramos paraišką tiek pagal Priemonę, tiek pagal priemonę „Ankstyvas pasitraukimas iš prekinės žemės ūkio gamybos“, jei parama pagal priemonę „Ankstyvas pasitraukimas iš prekinės žemės ūkio gamybos“ jam nebus skirta, tai jis, pateikęs rašytinį prašymą Agentūrai, grąžinamas į paramos gavėjų pagal Priemonę sąrašą.

26. Dalyvaujantiems „Ekologinio ūkininkavimo“ programoje parama mokama atsižvelgiant į deklaruotą ir sertifikuotą plotą: jei sertifikuotas ekologinei gamybai plotas didesnis nei deklaruotas, parama mokama tik už deklaruotą plotą; jei sertifikuotas ekologinei gamybai plotas mažesnis už deklaruotą, parama mokama tik už sertifikuotą plotą. Apskaičiuojant galutinį plotą naudojami ir patikros metu nustatyti plotai.

27. Savivaldybės (seniūnijos):

27.1. vykdo Tiesioginių išmokų administravimo bei kontrolės taisyklėse nurodytas funkcijas;

27.2. seniūnijos darbuotojas vykdo Tiesioginių išmokų administravimo bei kontrolės taisyklėse nurodytas funkcijas. Taip pat jis peržiūri pareiškėjo pateiktus nuosavybės dokumentus, o pareiškėjui pateikus žemės nuomos ar panaudos sutartį, įsitikina, ar tikrai ši sutartis įregistruota viešajame registre teisės aktų nustatyta tvarka bei paramos paraiškos pateikimo dieną galioja ne mažiau kaip penkerius kalendorinius metus, ir grąžina pareiškėjui. Seniūnijos darbuotojas turi įsitikinti, ar nuosavybės dokumentuose, nuomos ar panaudos sutartyse nurodytas plotas nėra mažesnis nei pareiškėjo deklaruojamas plotas paramai gauti pagal šiose taisyklėse išvardytas Priemonės programas.

28. Agentūra:

28.1. savivaldybėms bei pareiškėjams ir (arba) paramos gavėjams teikia informaciją apie Priemonės programas „Kraštovaizdžio tvarkymas“, „Ekologinis ūkininkavimas“ ir „Rizikos“ vandens telkinių būklės gerinimas“, o duomenis teikia savivaldybėms ir Statistikos departamentui prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės. Teisės aktų nustatytais terminais ir tvarka teikia ataskaitas Europos Komisijai, Europos kovos su sukčiavimu tarnybai (OLAF) ir Europos Audito rūmams bei ataskaitas jų pareikalavusioms institucijoms ir vykdo Tiesioginių išmokų administravimo taip pat kontrolės taisyklėse nurodytas funkcijas;

28.2. pareiškėjus ir (arba) paramos gavėjus patikrai vietoje atrenka atsitiktinės atrankos bei rizikos analizės būdu. Esant reikalui gali būti skiriamos užsakomosios patikros;

28.3. priėmus sprendimą dėl paramos suteikimo ar nesuteikimo, apie tai informuoja kiekvieną pareiškėją. Priėmus sprendimą skirti paramą pareiškėjas tampa paramos gavėju;

28.4. apie priimtą sprendimą atmesti paramos paraišką, nurodydama atmetimo priežastis, taip pat teisinį pagrindimą ir tokio sprendimo apskundimo tvarką, Agentūra pareiškėjui per 5 darbo dienas nuo sprendimo priėmimo dienos registruotu laišku išsiunčia šį sprendimą.

29. Kontrolės departamento teritoriniai skyriai (toliau – KDTS) vykdo Tiesioginių išmokų administravimo bei kontrolės taisyklėse nurodytas funkcijas.

30. Žemės valdymo faktą patvirtinančių dokumentų iš žemės ūkio veiklos subjektų Agentūra ir jos KDTS gali reikalauti šiais atvejais:

30.1. kai patikros metu nustatoma, kad du ar daugiau subjektų deklaravo tą patį žemės ūkio

naudmenų ar pasėlių plotą. Parama mokama pareiškėjui, užsiimančiam žemės ūkio veikla ir turinčiam žemės valdymo teisę (nuosavybės, nuomos ar kt. pagrindais) patvirtinančius dokumentus. Žemės ūkio veikla įrodoma pagal turimus gyvulių ženklavimo, žemės ūkio produkcijos realizavimo, seniūnijos išduotą pažymą ir kitus dokumentus, patvirtinančius minėtos veiklos faktą. Už plotus, kuriuose pareiškėjas nevykdė žemės ūkio veiklos, taikomos nuostatos dėl tyčinio neteisingo deklaruavimo;

30.2. kai aptinkama neatitikčių arba iškyla klausimų paramos paraiškos administravimo metu.

31. Ekologinio žemės ūkio taisyklių laikymąsi kontroliuoja ir sertifikavimą atlieka ekologiškų žemės ūkio ir maisto produktų sertifikavimo įstaiga.

32. Centras:

32.1. savivaldybėms paprašius (pareiškėjams deklaruojant žemės ūkio naudmenų ir pasėlių plotus, esančius kitos savivaldybės teritorijoje), teikia kitų savivaldybių teritorijoje esančių kontrolinių žemės sklypų duomenis pagal seniūnijas (kontrolinių žemės sklypų Nr. ir plotai, ha), sudarydamas kontrolinių žemės sklypų sąrašus jų numerių didėjimo tvarka;

32.2. pagal poreikį teikia kitus turimus duomenis savivaldybėms;

32.3. atlieka nuotolinio deklaruotų plotų tikrinimo organizavimą bei vykdymą ir pateikia Agentūrai galutinius jos rezultatus.

VIII. PARAMOS DYDIS

33. Paramos gavėjams mokama kasmetinė kompensacinė išmoka.

34. Kompensacinės išmokos paramos gavėjams išmokamos litais. Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 m. programoje nurodytos išmokos eurai turi būti perskaičiuojamos litais pagal Lietuvos banko nustatytą ir paskelbtą lito ir euro santykį.

35. Dalyvaujantiems „Ekologinio ūkininkavimo“ programoje parama už daugiametės žolės mokama tik:

35.1. laikantiems gyvulius, sertifikuotus pagal reglamentą (EEB) Nr. 2092/91 ir Ekologinio žemės ūkio taisyklių reikalavimus, už sertifikuotą daugiamečių žolių plotą, tenkantį ne daugiau kaip 3 ha vienam sertifikuotam sąlyginiam gyvuliui;

35.2. institucijos, kuri turi teisę atestuoti, atestuotiems ir sertifikavimo įstaigos pagal Tarybos reglamentą (EEB) Nr. 2092/91 bei Ekologinio žemės ūkio taisyklių reikalavimus sertifikuotiems sėklininkystės ūkiams, už ekologinei sėklininkystei naudojamus plotus.

36. Viršijus Priemonės biudžete numatytas metines lėšas, išmoka gali būti proporcingai mažinama visiems paramos gavėjams.

IX. SANKCIJŲ TAIKYMAS

37. Paramos gavėjui nesilaikant prisiimtų įsipareigojimų ir (arba) pažeidžiant kitus teisės aktų reikalavimus, numatomos trys privalomų sankcijų rūšys – paramos sumažinimas, paramos neskyrimas ir (arba) paramos susigrąžinimas.

38. Paramos sumažinimas taikomas, kai paramos gavėjas:

38.1. vėluoja pateikti paramos paraiškas, už kiekvieną pavėluotą darbo dieną apskaičiuota paramos suma einamaisiais metais mažinama 1 proc. Paramos paraiška, pateikta praėjus 25 kalendorinėms dienoms po paskutinės paramos paraiškų pateikimo dienos, nepriimama;

38.2. pavėluotai pateikia prašymą dėl paramos paraiškos duomenų keitimo, už kiekvieną pavėluotą darbo dieną paramos suma už tą lauką, kurio duomenys keičiami, mažinama 1 proc.;

38.3. pirmoje paramos paraiškoje įsipareigotą plotą pagal Priemonę sumažina ir tai viršija 7.4 punkte nurodytą dydį, grąžina visą už sumažėjusį plotą gautą paramą, o likusį įsipareigojimų laikotarpį apskaičiuota paramos pagal Priemonę suma sumažinama 3 proc. ir mokama likusį įsipareigojimų laikotarpį;

38.4. kai nesilaiko geros ūkininkavimo praktikos reikalavimų:

38.4.1. už pirmą kartą nustatytą reikalavimų nesilaikymą paraiškos pateikimo metais parama

mažinama 10 proc. paramos sumos;

38.4.2. už nustatytą tą patį reikalavimų nesilaikymą parama mažinama 30 proc. paramos sumos tais paraiškos pateikimo metais, kuriais nustatytas pakartotinis reikalavimų nesilaikymas;

38.5. dalyvaudamas „Ekologinio ūkininkavimo“ programoje patikrų ūkyje metu nepateikia produkcijos realizavimą pagrindžiančių dokumentų, 50 proc. paramos nemokama už tą pasėlių grupę, kuriai nepateikiami realizavimo dokumentai;

38.6. kai deklaruotas plotas viršija faktinį nuo 3 iki 30 proc., einamaisiais metais parama mokama už faktinį plotą, sumažintą dvigubu deklaruoto ir faktinio plotų skirtumo dydžiu;

38.7. kitais teisės aktų numatytais atvejais.

39. Paramos neskyrimas einamaisiais metais taikomas:

39.1. jei tie patys reikalavimų, numatytų šių taisyklių 38.4 punkte, nesilaikymai pasikartoja trečią ar daugiau kartų;

39.2. pakartotinai padarius pažeidimą, numatytą šių taisyklių 38.5 punkte;

39.3. jei patikros metu nustatoma, kad pareiškėjas, dalyvaudamas „Kraštovaizdžio tvarkymo“ programos veikloje „natūralių ir pusiau natūralių pievų tvarkymas“, prašo paramos ne už natūralias ar pusiau natūralias pievas, nurodytas šių taisyklių 2 punkte;

39.4. jei patikros metu nustatoma, kad pareiškėjas, dalyvaudamas „Kraštovaizdžio tvarkymo“ programos veikloje „šlapynių tvarkymas“, prašo paramos ne už šlapynės;

39.5. jei nesilaikoma nustatytų terminų;

39.6. jei nesilaikoma įsipareigojimo kasmet teikti paraišką;

39.7. jei nesilaikoma reikalavimų, išvardytų pagal programas;

39.8. kai deklaruotas plotas viršija faktinį daugiau nei 30 proc.;

39.9. kai nustatytas tyčinio neteisingo deklaravimo atvejis;

39.10. kitais teisės aktų numatytais atvejais.

40. Paramos susigrąžinimas taikomas:

40.1. pakartotinai padarius vieną iš pažeidimų, numatytų šių Taisyklių 39.5, 39.6 ir 39.7 punktuose;

40.2. jei nutraukiamas įsipareigojimų pagal programas vykdymas prieš įsipareigojimų laikotarpio pabaigą;

40.3. kai neteisingai deklaruojamas plotas. Sankcijos dėl neteisingo deklaravimo skaičiuojamos remiamos grupės lygiu;

40.4. kai deklaruotas plotas viršija faktinį daugiau nei 50 proc., pareiškėjui taikoma ilgalaikė sankcija⁶;

⁶ Apskaičiuotos ilgalaikės sankcijos suma pirmiausia išskaičiuojama iš išmokų pagal su plotu susijusias priemones, į kurias paramos gavėjas turi teisę pagal paramos paraiškas (Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 metų priemonės „Agrarinės aplinkosaugos išmokos“ programos, priemonės „Išmokos ūkininkams vietovėse, kuriose yra kliūčių, išskyrus kalnuotas vietoves“, „Natura 2000 išmokos ir su direktyva 2000/60/EB“ susijusios išmokos ir „Natura 2000 išmokos“) bei tiesioginių išmokų už deklaruotus pasėlius ir žemės ūkio naudmenas pagrindine dalimi. Jei lėšų padengti sankcijai neužtenka, likusi dalis išskaičiuojama iš išmokų pagal kitas Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 metų programos priemones, o jei ir šių lėšų neužtenka – sankcija laikoma kaip ilgalaikė.

40.5. jei buvo padaryti pažeidimai pagal šių taisyklių 38.5 ir 39.2 punktus ir parama buvo išmokėta;

40.6. kitais teisės aktų numatytais atvejais.

41. Šių taisyklių 40.2 punkto nuostata netaikoma:

41.1. kai plotas, kuriame įgyvendinama Priemonės programa, yra apželdinamas mišku;

41.2. kai valdos perėmėjas su valda perima perleidėjo prisiimtus įsipareigojimus;

41.3. kai nuomojamos ar panaudos sutarties pagrindu valdomos valstybinės žemės nuomos ar panaudos sutartis nutraukiama valstybės iniciatyva.

42. Jei pažeidimai buvo padaryti dėl aplinkybių, nurodytų 2006 m. gruodžio 15 d. Komisijos reglamento (EB) Nr. 1974/2006, nustatančio išsamias Tarybos reglamento (EB) Nr. 1698/2005 dėl

Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai (EŽŪFKP) paramos kaimo plėtrai taisyklės (OL 2006 L 368, p. 15), su paskutiniais pakeitimais, padarytais 2007 m. balandžio 20 d. Komisijos reglamentu Nr. 434/2007 (OL 2007 L 104, p. 8), 47 straipsnio 1 dalyje, sankcijos netaikomos.

43. Geros agrarinės ir aplinkosaugos būklės reikalavimų pažeidimo sankcijos taikomos pagal Sankcijų už geros agrarinės ir aplinkosaugos būklės reikalavimų pažeidimus taikymo metodiką, patvirtintą Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2007 m. spalio 29 d. įsakymu Nr. 3D-470 (Žin., 2007, Nr. [113-4611](#)). Nustatydamą konkrečiam pareiškėjui taikytiną sankcijų dydį, Agentūra atsižvelgia į nustatyto reikalavimų pažeidimo sunkumą (padarytas tyčinis ar netyčinis reikalavimų pažeidimas), mastą, pastovumą ir pasikartojimą. Jei nesilaikoma programoje nustatytų šienavimo pabaigos ir žolės išvežimo terminų, taikoma sankcija dėl geros agrarinės ir aplinkosaugos būklės reikalavimų nesilaikymo.

44. Einamaisiais metais taikomų sankcijų suma negali viršyti 100 proc. mokėtinios paramos sumos.

X. VALDOS PERDAVIMAS

45. Paramos gavėjui perdavus Lietuvos Respublikos žemės ūkio ir kaimo verslo registre įregistruotas valdas, parama teikiama valdos perėmėjui.

46. Jei visa valda perduodama po to, kai valdos perdavėjas jau yra pateikęs paramos paraišką, bet dar neįvykdęs visų reikalavimų, nustatytų pagal Priemonės programas „Kraštovaizdžio tvarkymas“, „Ekologinis ūkininkavimas“, „Rizikos“ vandens telkinių būklės gerinimas“, valdos perdavėjui parama neskiriama. Tokiu atveju parama skiriama valdos perėmėjui, jei:

46.1. valdos perėmėjas po paramos paraiškų surinkimo termino pabaigos iki lėšų pervedimo pareiškėjui dienos informuoja Agentūrą arba savivaldybę (seniūniją) pagal valdos registravimo vietą apie valdos perėmimą, pateikdamas pranešimą apie valdos perėmimą, prašymą skirti paramą bei valdos perėmimo faktą patvirtinančius dokumentus (žemės, kito nekilnojamojo turto pirkimo-pardavimo, nuomos, panaudos ar kitos sutarties kopiją, paveldėjimo teisės liudijimo kopiją ar pan.);

46.2. valdos perėmėjas prisiima atsakomybę toliau laikytis įsipareigojimų ir vykdyti reikalavimus, kurie kyla iš perdavėjo paramos paraiškos pagal Priemonės „Kraštovaizdžio tvarkymo“, „Ekologinio ūkininkavimo“, „Rizikos“ vandens telkinių būklės gerinimo“ programas.

47. Valdos perdavėjas pagal Lietuvos Respublikos žemės ūkio ir kaimo verslo registro nuostatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. rugpjūčio 27 d. nutarimu Nr. 1351 (Žin., 2002, Nr. [84-3645](#); 2006, Nr. [42-1524](#)), reikalavimus per 30 kalendorinių dienų nuo valdos perdavimo dienos privalo atnaujinti pasikeitusius valdos registravimo duomenis Lietuvos Respublikos žemės ūkio ir kaimo verslo registre.

48. Jei visa valda perduodama po to, kai valdos perdavėjas jau yra pateikęs paramos paraišką ir yra įvykdęs visus reikalavimus, nustatytus pagal Priemonės „Kraštovaizdžio tvarkymo“, „Ekologinio ūkininkavimo“, „Rizikos“ vandens telkinių būklės gerinimo“ programas, jis turi informuoti Agentūrą apie valdos perdavimą (išskyrus valdos perdavėjo mirties atvejus, tai prisiimti atsakomybę toliau laikytis įsipareigojimų ir informuoti Agentūrą apie valdos perėmimą pagal šių taisyklių 46.1 ir 46.2 punktuose nustatytus reikalavimus turi valdos perėmėjas).

49. Valdos perėmėjas prisiima atsakomybę toliau laikytis įsipareigojimų, kurie kyla iš perdavėjo paraiškos gauti paramą pagal Priemonę.

50. Už paramos paraiškoje, žemėlapių fragmentuose bei kituose dokumentuose pateiktų duomenų teisingumą atsako juos pateikę pareiškėjai ir (arba) paramos gavėjai.

51. Už pareiškėjų informavimą paramos teikimo klausimais, paramos paraiškų bei kitų dokumentų priėmimą, patikrinimą, registravimą, duomenų įvedimą į informacinę sistemą bei perdavimą KDTs Agentūros nustatyta tvarka ir terminais atsakingos savivaldybės (seniūnijos).

52. Už paramos paraiškų bei kitų dokumentų registravimą STIS, patikrinimą, duomenų suvedimą, perkėlimą į STIS, administracinę patikrą, patikrą vietoje, paramos dydžio apskaičiavimą ir išmokėjimą paramos gavėjams, lėšų apskaitą, ataskaitų teikimą atsako Agentūra.

53. Už nuotolinę patikrą bei jos rezultatų pateikimą Agentūrai, už administracinei patikrai

atlikti reikiamų duomenų pateikimą Agentūrai atsako Centras.

54. Už Ekologinio žemės ūkio taisyklių laikymosi kontrolę ir sertifikavimą atsako ekologinės gamybos sertifikavimo įstaiga.

55. Pareiškėjai, gavę išmokas neteisėtai, arba asmenys, prisidėję prie neteisėtų išmokų gavimo (sąmoningai patvirtinę klaidingus duomenis), atsako Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka.

XI. SKUNDŲ NAGRINĖJIMAS

56. Pareiškėjas ir (arba) paramos gavėjas, nesutinkantis su Agentūros priimtais sprendimais ar veiksmais (neveikimu), turi teisę juos apskūsti šiame skyriuje nustatyta tvarka.

57. Agentūros darbuotojų sprendimai gali būti skundžiami Agentūros direktoriui per 20 darbo dienų nuo sprendimo gavimo dienos.

58. Agentūros direktoriaus sprendimai arba veiksmai (neveikimas) gali būti skundžiami Vyriausiajai administracinių ginčų komisijai arba Vilniaus apygardos teismui Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka.

XII. TAISYKLIŲ KEITIMO TVARKA

59. Šios taisyklės gali būti keičiamos Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro įsakymu.

60. Pasikeitus šiose taisyklėse nurodytiems teisės aktams, tiesiogiai taikomos naujos tų teisės aktų nuostatos.

Priedo pakeitimai:

Nr. [3D-202](#), 2008-04-11, *Žin.*, 2008, Nr. 43-1613 (2008-04-15), i. k. 1082330ISAK003D-202

Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 metų programos
priemonės „Agrarinės aplinkosaugos išmokos“
programų, „Kraštovaizdžio tvarkymas“, „Ekologinis
ūkininkavimas“ ir „Rizikos“ vandens telkinių būklės
gerinimas“ įgyvendinimo taisyklių
1 priedas

**Gyvulių perskaičiavimas į sutartinius gyvulius (dalyvaujant programose „Kraštovaizdžio
tvarkymas“ ir „Rizikos“ vandens telkinių būklės gerinimas“)**

Buliai, karvės ir kiti galvijai, vyresni nei 2 metų, arkliai, vyresni nei 6 mėnesių	1SG
Galvijai nuo šešių mėnesių iki dvejų metų	0,6 SG
Galvijai, jaunesni nei šešių mėnesių	0,4 SG
Avys	0,15 SG
Ožkos	0,15 SG

Ražienų laukams tinkamų augalų sąrašas

1. Avižos
 2. Grikiai
 3. Kviečiai (vasariniai)
 4. Kviečiai (žieminiai)
 5. Kvietrugiai (vasariniai)
 6. Kvietrugiai (žieminiai)
 7. Miežiai (salykliniai)
 8. Miežiai (vasariniai, nesalykliniai)
 9. Miežiai (žieminiai, nesalykliniai)
 10. Rugiai
 11. Sojų pupelės
 12. Sorgas (grūdinis)
 13. Soros
 14. Strypainių sėklos (kanarėlių lesalas)
 15. Rapsai (vasariniai)
 16. Rapsai (žieminiai)
 17. Rapsukai
 18. Lubinai saldieji
 19. Lubinai pašarui
 20. Žirniai
 21. Pupos (lauko)
 22. Varpinių-baltyminių (žirnių, lauko pupų ir saldžiųjų lubinų)-aliejinių augalų mišiniai
(kuriuose baltyminiai augalai yra vyraujantys)
 23. Energetiniai augalai (javai), skirti biokuro gamybai:
 - 23.1. Kviečiai (vasariniai), kurių grūdai skiriami biokuro gamybai
 - 23.2. Kviečiai (žieminiai), kurių grūdai skiriami biokuro gamybai
 - 23.3. Kvietrugiai (vasariniai), kurių grūdai skiriami biokuro gamybai
 - 23.4. Kvietrugiai (žieminiai), kurių grūdai skiriami biokuro gamybai
 - 23.5. Rapsai (vasariniai), kurių grūdai skiriami biokuro gamybai
 - 23.6. Rapsai (žieminiai), kurių grūdai skiriami biokuro gamybai
 - 23.7. Rugiai, kurių grūdai skiriami biokuro gamybai
 - 23.8. Kukurūzai, kurių žalią masę skirta biokuro gamybai
 24. Varpinių-baltyminių (kitų nei žirnių, lauko pupų ar saldžiųjų lubinų)-aliejinių augalų
mišiniai
 25. Varpinių-baltyminių (žirnių, lauko pupų ir saldžiųjų lubinų)-aliejinių augalų mišiniai
(kuriuose baltyminiai augalai nėra vyraujantys)
 26. Varpinių-ankštinių (išskyrus vikius) javų mišiniai
 27. Vikiai ir jų mišiniai
 28. Kiti varpiniai javai, įskaitant jų mišinius
 29. Ruginiai vikiai sėklai
 30. Sėjamieji vikiai sėklai
-

Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 metų programos
priemonės „Agrarinės aplinkosaugos išmokos“
programų „Kraštovaizdžio tvarkymas“, „Ekologinis
ūkininkavimas“ ir „Rizikos“ vandens telkinių būklės
gerinimas“ įgyvendinimo taisyklių
3 priedas

Medingųjų augalų sąrašas

1. Facelija (*Phacelia tanacetifolia* Benth.).
 2. Paprastasis ežėinis (*Echium vulgare* L.).
 3. Vaistinė agurklė (*Borago officinalis* L.).
 4. Darželinė žiomenė (*Dracocephalum moldavicum* L.).
 5. Vaistinė melisa (*Mellisa officinalis* L.).
 6. Vaistinė juozažolė (*Hyssopus officinalis* L.).
 7. Kvapioji aniužė (*Elscholtzia cristata* Willd.).
-

Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 metų programos
priemonės „Agrarinės aplinkosaugos išmokos“
programų „Kraštovaizdžio tvarkymas“, „Ekologinis
ūkininkavimas“ ir „Rizikos“ vandens telkinių būklės
gerinimas“ įgyvendinimo taisyklių
4 priedas

Gyvatvorėms veisti rekomenduojami medžiai ir krūmai

Paprastasis skroblas (*Carpinus betulus*)
Grauželinė gudobelė (*Crataegus laevigata*)
Vienapiestė gudobelė (*Crataegus monogyna*)
Mažalapė liepa (*Tilia cordata*)
Paprastasis putinas (*Viburnum opulus*)
Vakarinė tuja (*Thuja occidentalis*)
Europinis kukmedis (*Taxus baccata*)
Raudonoji sedula (*Cornus sanguinea*)
Baltoji sedula (*Cornus alba*)
Juodauogis šėivamedis (*Sambucus nigra*)
Raudonuogis šėivamednis (*Sambucus racemosa*)

Pakeitimai:

1.

Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerija, Įsakymas

Nr. [3D-32](#), 2008-01-22, Žin., 2008, Nr. 12-411 (2008-01-29), i. k. 1082330ISAK0003D-32

Dėl žemės ūkio ministro 2007 m. balandžio 6 d. įsakymo Nr. 3D-152 "Dėl Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 metų programos priemonės "Agrarinės aplinkosaugos išmokos" programų "Kraštovaizdžio tvarkymas", "Ekologinis ūkininkavimas" ir "Rizikos" vandens telkinių būklės gerinimas" įgyvendinimo taisyklių patvirtinimo" pakeitimo

2.

Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerija, Įsakymas

Nr. [3D-202](#), 2008-04-11, Žin., 2008, Nr. 43-1613 (2008-04-15), i. k. 1082330ISAK003D-202

Dėl žemės ūkio ministro 2007 m. balandžio 6 d. įsakymo Nr. 3D-152 "Dėl Lietuvos kaimo plėtros 2007-2013 metų programos priemonės "Agrarinės aplinkosaugos išmokos" programų "Kraštovaizdžio tvarkymas", "Ekologinis ūkininkavimas" ir "Rizikos" vandens telkinių būklės gerinimas" įgyvendinimo taisyklių patvirtinimo" pakeitimo